

מראי מקומות - סוכה

לב:

ברייתא זו אתי' כר' טרפון, לכן פסקו דכל הטפחים שוים, ודלא כר' טרפון. וע"ע בר' אברהם מן ההר מש"כ בזה.

ה. ואימא הירדוף אמר אביי דרכיה דרכי נועם, וליכא, רבא אמר מהכא, האמת והשלום אהבו רש"י פי' דאי"ז דרכי נועם משום דמברז, ואי"ז אמת ושלום כיון שהוא עשוי לסם המות. ותוס' חולק וס"ל דגם לרבא אי"ז אמת ושלום כיון דעוקצין את הידים (ולשיטתו כ' בעמוד א' דגם בכופרא הי' רבא יכול לומר אמת ושלום וכו', אלא דלא הי' שם). ובביאור המח' אביי ורבא לפי שי' התוס', כ' בחי' ר' מאיר שמחה שיש חילוק יסודי בין הפסוק דדרכיה וכו' ובין אמת וכו', דדרכיה דרכי נועם על התורה נאמרה, דהיינו דדרכי ונתיבות התורה, דהיינו מצוותיה, אין מכשול וצער בא מהם כלל. אבל הקרא דאמת ושלום, נאמר לבני אדם, אהבו האמת שיש בו שלום. והנה, נטילת ד' מינים המה דבר תורה ובכלל דרכיה ונתיבותיה. אבל לגבי האגד, איכא מ"ד דאי"צ אגד כלל, ואפי' אם צריך אגד, אי"ז חלק של המצוה, וכשר האגד ע"י כל מי שאינו בר חיובא. וא"כ, כיון דבשעת נטילת לולב אינן אוגדין הידים, כיון שיש אגד שמיגן על ידיו מהם, וגם אין מצוה לאגדן, א"כ מדרכי התורה אין שום חסרון של נעימות, אבל סכ"ס, כיון שצריך לאגדו, אי"ז נכלל בגדר אהבת אמת שיש בו שלום אם נוטלו למצוותה. וא"כ, י"ל דאביי יסבור כרבה רבו דס"ל לקמן (י"ז) דצריך לשייר בית יד בהושענא כדי שלא יהי' חציצה, א"כ בנטילה יסרט הידים, וליכא בדרכי, דהיינו הנטילה, הנעימות. אבל רבא לטעמי' דס"ל כל לנאותו אינו חוצץ, ויכול לאוגדו לכולה וליכא בנטילה למיחש למסרט ידים, ע"כ צריך לטעם דאמת ושלום אהבו.

ו. ענף עץ עבות, שטעם עצו ופריו שוה כ' הריטב"א דלא גרסי' כן, אלא עץ שענפיו חופין את עצו, דאיך שייך ללמוד מכאן דצריך שיהא טעם עצו כפריו, הא אין נזכר כלל "פרי" בקרא. אבל ע' רש"ש דכ' דדריש ענף כמו ענב בחילוף בומ"ף ומשום דלא חשיב כ"כ לאכילה כתיב ענף.

ז. לההוא הדס שוטה קרי לי' כ' בספר המכתם בשם הראב"ד דאע"ג דרוב פיסולין דלולב כשרים בשאר הימים, לעולם לא מכשרין הדס שוטה, דכמין אחר הוא, וכל ז' בעינין עץ עבות.

א. שדרו של לולב צריך שיצא מן ההדס טפח

כ' הר"ן (טו. בדהר"ף) דמסתברא דאפי' הוסיף באורך ההדס והערבה אפי' כמה, צריך שיצא שדרו של לולב למעלה מהן טפח, ומשו"ה נקטי אמוראי בהאי לישנא, ולא אמרו סתם שיעור לולב ד'. והוסיף בהערות להגרי"ש דגם מדוייק כן ממתני', דלמסקנת הגמ' פי' המשנה הוא דצריך ג' טפחים ועוד טפח כדי לנענע, ולמה לא תני ד' טפחים, אלא בא ללמדנו, דיש דין דצריך להיות עוד טפח אפי' אם כבר יש בו שיעור ד', דצריך לנענע הלולב, ולזה צריך שיצא טפח יותר מההדס והערבה, ולכא' זהו ג"כ כוונת הביאור גר"א (בביאורו לס' תרנ, סעי' ב) (ומבואר מדבריו שם שיש ג"כ דין ד' בפנ"ע, וצ"ע מהכ"ת שיש ב' דינים בזה). וכ"כ השפת אמת לדייק בדעת רש"י, דכ' (ד"ה שיהא לולב) כשם שהוא גבוה במינו מכולן. ולכא' ק', הא כבר כ' הגמ' הטעם כדי לנענע, ולמה צריך רש"י לעוד טעם. ולכן ביאר דס"ל לרש"י כדעה הנ"ל, דאפי' אם יש לו ד' טפחים, צריך ג"כ שיהי' טפח יותר משאר המינים, ולא משום כדי לנענע, אלא משום שהוא גבוה במינו מכולן.

ב. שדרו של לולב צריך שיצא מן ההדס טפח

ע' בעמק ברכה (לולב ח) דכ' דמדנקט' המשנה ג' טפחים, וטפח ד' כדי לנענע, וכן מדנקט שמואל הטעם כדי שיצא מן ההדס טפח לנענע בו, משמע דהשיעור מדאורייתא הוא שיעור ג', והטפח הד' הוא מדרבנן כדי לעשות בו נענועים, אבל כ' דמסתימת הרמב"ם והשו"ע לא משמע כן. וע"ע בקרית ספר (לולב פ"ז), דכ' להוכיח מהגמ' בנדה דשיעור טפח הוי מהלמ"מ.

ג. שדרו של לולב צריך שיצא מן ההדס טפח

ע' בשפת אמת שכ' דמכאן מבואר דלא כמש"כ בפיה"מ להרמב"ם, דמה שצריך להיות הלולב ד' טפחים, היינו כדי שיצא למטה מן ההדסים והערבות, ומסוגיין מבואר דלא כן, דא"כ נמצא דלא פליג שמואל על ר' יוחנן [ע"ש במה שביאר], וכ' דאולי עכ"פ בדעת ר' יוחנן אמר כן [עוד כ' דנראה דביד החזקה חזר הרמב"ם מפ' זה].

ד. ר' טרפון אומר באמה בת ה' טפחים

הרי"ף והרמב"ם השמיטו הא דר' טרפון, והק' הריטב"א למה השמיטו. וכ' הכפות תמרים דס"ל להרי"ף והרמב"ם דכיון דבנדה (כו) אי' חמשה שיעורין טפח, וכבר כ' תוס' דאין